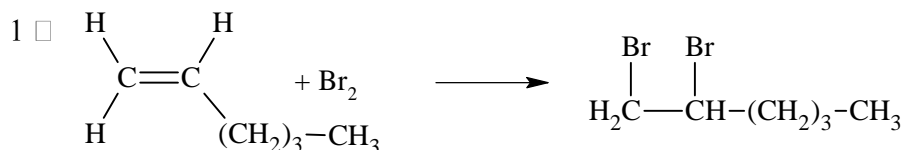

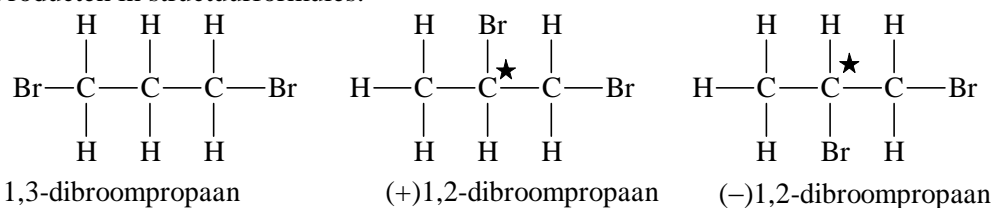
Additie 1977-II(I)

2 Er zijn twee manieren waarop HBr kan adderen:

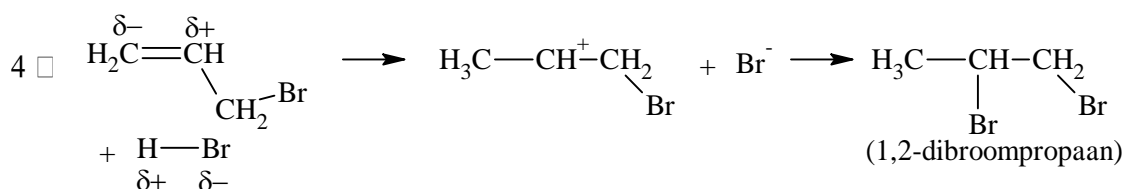
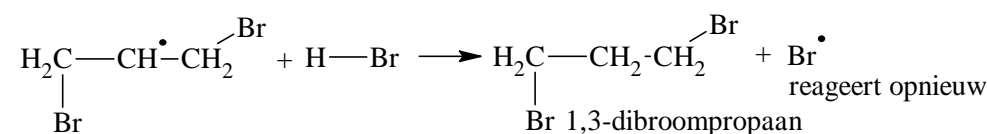
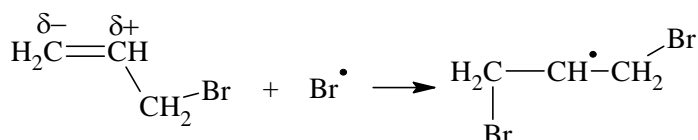
1. H komt aan C(2) en Br aan C(1). Dit levert één product (1,3-dibroompropaan).

2. H komt aan C(1) en Br aan C(2). Dit levert twee producten (de twee optische antipoden van 1,2-dibroompropaan).

Producten in structuurformules:

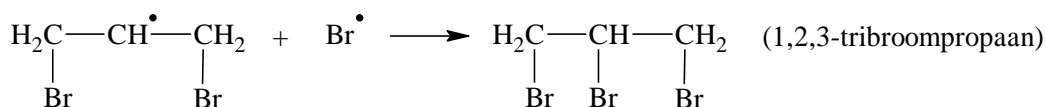
3   $4 \text{HBr} + \text{O}_2 \rightarrow 2 \text{H}_2\text{O} + 4 \text{Br}\cdot$

5 *Conclusie:* Het optreden van zowel 1,3-dibroompropaan als 1,2-dibroompropaan als product wijst erop dat beide mechanismen kunnen optreden (zie onderdelen 3 en 4

Het eerste mechanisme overheerst als er zuurstof aanwezig is (snelle reactie), in afwezigheid van zuurstof treedt het tweede mechanisme op (langzame reactie).

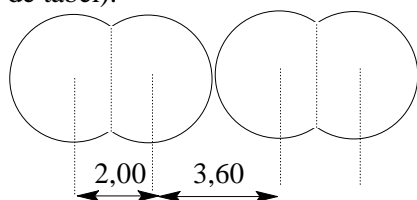
6 De volgende radicaalreactie is ook mogelijk, maar door de geringe concentratie van $\text{Br}\cdot$ minder waarschijnlijk:

Stralen 1977-II(II)

7 De afstand van 2 C-atomen gelegen op de hoekpunten van de tetraëder ($1,63 \times 54 = 2,51 \text{ \AA}$), dus de afstand van onderling *niet-gebonden* C-atomen.

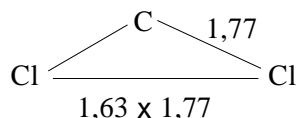
8 De atoomstraal van C is dan $0,77 \text{ \AA}$ (de helft van de C-C-binding). van Cl is hij $1,00 \text{ \AA}$ (de helft van

de Cl–Cl-binding). dus de C–Cl-binding zou 1,77 Å bedragen (dat klopt met de waarde van 1,78 Å uit de tabel).

De bollen zijn afgeplat in de richting waarin atoombinding optreedt.

9

Uit de gegevens is bekend dat de afstand tussen de hoekpunten van de tetraëder $1,63 \times$ zo groot is als de afstand tussen hoekpunt en zwaartepunt. De Cl–Cl-afstand zal $1,63 \times 1,77 = 2,89$ Å bedragen.

10

11 Het genoemde model is *niet*

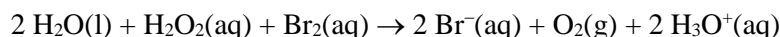
bruikbaar. Bij de plaatsing van de Cl-atomen rond het C-atoom blijkt er niet genoeg ruimte om de elektronen ongehinderd op 'vanderwaalsstraalafstand' van de Cl-kernen te plaatsen.

12 Uit de onderdelen 10 en 11 blijkt, dat de afstand van twee ongebonden (Cl)atomen ook *kleiner* kan zijn dan tweemaal de vanderwaalsstraal (van Cl). De afstand tussen twee ongebonden C-atomen (2,51 Å in de diamant) geeft dus *geen* zekerheid omtrent de waarde van de vanderwaalsstraal van een C-atoom.

(Opmerking. Binastabel 39A geeft 1,85 Å als vanderwaalsstraal voor C. Hoe deze waarde gemeten is, is ons niet bekend.)

Reductor en oxidator 1977-II(III)

13 Broom treedt op als oxidator ($\text{Br}_2 + 2 e^- \rightarrow 2 \text{Br}^-$) en H_2O_2 als reductor ($2 \text{H}_2\text{O} + \text{H}_2\text{O}_2 \rightarrow 2 \text{H}_3\text{O}^+ + \text{O}_2 + 2 e^-$); dus de totale redoxvergelijking luidt:

14 Bromide-ionen treden op als reductor ($2 \text{Br}^- \rightarrow \text{Br}_2 + 2 e^-$) en H_2O_2 als oxidator ($2 \text{H}_3\text{O}^+ + 2 \text{Br}^- + \text{H}_2\text{O}_2 \rightarrow \text{Br}_2 + 4 \text{H}_2\text{O}$), zodat de totale redoxvergelijking luidt:

15   Br_2 wordt Br^- (o.i.v. H_2O_2) en Br^- wordt weer Br_2 (ook o.i.v. H_2O_2). Steeds opnieuw levert deze kringloop een O_2 -molecuul.

16 1. H_2O_2 kan I_2 niet reduceren, wel Br_2 , Cl_2 en F_2 , want de normaalpotentiaal van het I_2/I^- -koppel (0,53 V) ligt lager dan die van H_2O_2 als reductor (0,68 V). Elektronen kunnen niet van +0,68 V naar +0,53 V stromen, dus niet van H_2O_2 naar I_2 .

2. H_2O_2 kan I^- , Br^- en Cl^- oxideren tot I_2 , Br_2 en Cl_2 , want de normaal potentiaal van 1,77 V is hoger dan die van de redoxkoppels van de genoemde halogenen.

Samengevat: het Br_2/Br^- - en het Cl_2/Cl^- -koppel zijn de enige halogeenkoppels, waarvan de normaal potentiaal in ligt tussen de waarden 0,68 V en 1,77 V {de potentialen van H_2O_2 }.

Conclusie: zowel Br_2 als Cl_2 (of Br^- en Cl^-) kunnen in kleine hoeveelheden H_2O_2 volledig doen ontleden.

17 In vat B komt in het begin alleen Br_2 voor, dat als oxidator elektronen zal opnemen van de elektrode in B. Het hierdoor ontstane elektronentekort op de elektrode B en dus ook op die in A is er de oorzaak van dat H_2O_2 bij de elektrode in A als reductor gaat optreden, onder vorming van O_2 . De zuurstofontwikkeling kan maximaal 22,4 mL (0,001 mol) bedragen, indien alle Br_2 in vat B (0,001 mol) zou worden omgezet in Br^- (zie reactievergelijkingen bij onderdelen 13 en 14).

Er wordt slechts 15 mL O_2 gevormd, dus blijktbaar zijn de reacties niet aflopend, maar leiden tot een evenwichtstoestand, waarbij in vat B zowel Br_2 als Br^- aanwezig zijn. Door de aanwezigheid van Br^- is in vat B nu ook een reductor aanwezig, waardoor het H_2O_2 in A ook als oxidator op kan gaan treden.

Bij een bepaalde concentratieverhouding zijn deze processen met elkaar in evenwicht (er loopt geen stroom meer).

- 18 Het begin van beide processen zal hetzelfde zijn. Het ladingstransport door de zoutbrug zal nu verlopen door K^+ -ionen van links naar rechts en door Br^- -ionen van rechts naar links. Er komen nu dus Br^- -ionen in ruimte A, die worden geoxideerd tot Br_2 . Daarna zal Br_2 H_2O_2 oxideren, waarbij O_2 -ontwikkeling optreedt. Dit proces kan al bij de uitmonding van de zoutbrug in vat A beginnen en dus niet uitsluitend bij de elektrode.

Een zwavelsuspensie 1977-II(IV)

- 19 Eerst treedt een zuur-basereactie op:
1. $S_2O_3^{2-}(aq) + H_3O^+(aq) \rightarrow HS_2O_3^-(aq) + H_2O(l)$, gevolgd door een *autoredoxreactie* van $HS_2O_3^-$ waarin 1 S-atoom $2 e^-$ opneemt en 1 S-atoom $2e^-$ afstaat:
  2. $HS_2O_3^-(aq) \rightarrow HSO_3^-(aq) + S(s)$
- 20 Ja, het neutraliseren diende om de vorming van S-atomen te stoppen. De reeds in de vloeistof aanwezige zwavelatomen kunnen zich langzaam verenigen tot zichtbare deeltjes.
- 21 Thiosulfaationen treden op als reductor ($2 H_2O + 2 HS_2O_3^- \rightarrow S_4O_6^{2-} + 2 H_3O^+$ oxidator ($I_2 + 2 e^- \rightarrow 2 I^-$), dus:
1. $2 H_2O(l) + 2 HS_2O_3^-(aq) + I_2(aq) \rightarrow 2 I^-(aq) + S_4O_6^{2-}(aq) + 2 H_3O^+(aq)$
- Op analoge wijze ontstaat de andere redoxreactie:
2. $4 H_2O(l) + SO_3^{2-}(aq) + I_2(aq) \rightarrow 2 I^-(aq) + SO_4^{2-}(aq) + 3 H_3O^+(aq)$
- 22 2 mol thiosulfaat reduceert 1 mol I_2 (zie 21 .1) en 2 mol sulfiet reduceert 2 mol I_2 (zie 21 .2). Hoe meer thiosulfaat dus wordt omgezet in sulfiet, hoe meer I_2 nodig is voor de titratie. Dat de hoeveelheid I_2 , nodig voor titratie, toeneemt naarmate een monster later wordt genomen, wijst erop dat de omzetting van thiosulfaat tot sulfiet nog steeds (langzaam) plaatsvindt. Dus reactie 19 .2 verloopt relatief langzaam.
- 23 In 19 .1 wordt voor de reactie een molverhouding van 1 : 1 genomen. Dezelfde verhouding wordt bij proef 2 gebruikt ($1,0 \cdot 10^{-3}$ mol zowel van zoutzuur als van natriumthiosulfaat).
- 24 De snelheid waarmee S-atomen vrijkomen is evenredig met $[HS_2O_3^-]$. Deze $[HS_2O_3^-]$ is afhankelijk van de pH, dus van de hoeveelheid toegevoegd zoutzuur, want $HS_2O_3^-$ is een zwak zuur:
- $$HS_2O_3^-(aq) + H_2O(l) \rightarrow S_2O_3^-(aq) + H_3O^+(aq)$$

De S-vorming is dus niet alleen afhankelijk van de relatief langzame volgreactie (zie 19 .2) maar ook van de ligging van het bovenstaande evenwicht.

Opmerking: De door Holleman waargenomen troebeling na basetoevoeging is moeilijk verklaarbaar met de geringe $[HS_2O_3^-]$ in neutraal milieu en de door hem gemeten wachttijd zal dus eerder het gevolg zijn van aangroei van de zwaveldeeltjes tot zichtbare grootte.